

SRPSKE SNAGE OPTUŽENE ZA UPOTREBU ŽIVOG ŠTITA

Author: [IWPR](#)
[ICTY](#)

Tužiocima tvrdi da je na području Doboja ubijeno oko 27 zarobljenih nesrpskih civila. Na suđenju Jovici Stanišiću i Franku Simatoviću pred Haškim tribunalom, jedan svedok je ove sedmice sudijama ispričao kako su ga 1992. srpske snage upotrebile kao „živi štit“.

Nekadašnji zarobljenik iz Doboja (Bosna), Edin Hadžović, rekao je sudijama da su – nakon izbora koji su održani 1990. godine – sela sa srpskom manjinom zatražila razdvajanje srpskog i nesrpskog stanovništva.

Pritisak na nesrpsko stanovništvo bio je, po njegovim rečima, „ravan teroru“.

Stanišić i Simatović su optuženi za učešće u zajedničkom zločinačkom poduhvatu, čiji je cilj bilo prinudno i trajno raseljavanje ne-Srba iz pojedinih delova Hrvatske i Bosne i Hercegovine – progonom, ubijanjem i deportacijom hrvatskog, bosansko-muslimanskog i bosansko-hrvatskog stanovništva.

Stanišić je od 1991. do 1998. bio na čelu srbijanske službe Državne bezbednosti (DB), dok je Stamatović, kao njegov potčinjeni, bio komandant Jedinice za specijalne operacije (JSO) DB-a.

U optužnici se navodi da su Stanišić i Simatović osnivali, organizovali i finansirali centre za obuku srpskih snaga radi izvođenja vojnih akcija po Hrvatskoj i Bosni.

Kaže se i da su te snage Stanišić i Simatović slali u Hrvatsku i Bosnu, gde su one činile zločine i preuzimale kontrolu nad gradovima i selima na srpskim područjima, pri čemu su ne-Srbe prisiljavale da se isele.

U optužnici se navodi i da su srpske snage 1992. osnovale centar za obuku na planini Ozren, na području bosanske opštine Doboj. Oko 12. jula 1992. specijalne jedinice srbijanskog DB-a su – prema optužnici – iskoristile „nesrpske pritvorenike kao živi štit, pri čemu je oko 27 tih civila ubijeno“.

Hadžović je sudijama rekao da je početkom devedesetih u opštini Doboj većinsko stanovništvo bilo muslimansko, te da je ono činilo oko 42 procenta. Srbi su činili 37 procenata stanovništva, dok su sedam do osam činili Hrvati – rekao je Hadžović.

Nakon što je na izborima 1990. pobedila bošnjačka Stranka demokratske akcije (SDA), sela sa srpskom manjinom su – po Hadžovićevim rečima – počela javno da izražavaju svoju želju da odu iz Bosne.

I šef policije i predsednik opštine bili su bosanski Muslimani – kazao je Hadžović. Iako su i pripadnicima Srpske demokratske stranke (SDS) bile ponuđene funkcije u opštinskoj vladi, oni su počeli da bojkotuju SDA i nisu zvanično priznali rezultate izbora – kazao je Hadžović sudijama.

Održan je veliki broj skupova, a mnogima od njih je – nastavio je svedok – prisustvovao i Radovan Karadžić,

kao osnivač SDS-a. Na tim skupovima se pozivalo na odvajanje od muslimanskog i hrvatskog naroda, pri čemu je opstruiran rad tela u „koja su trebala da budu izabrani [Srbi]“, rekao je Hadžović.

Predstavnik kancelarije tužilaštva, Klaus Hofman (Klaus Hoffman), zatražio je od Hadžovića da opiše jedan sastanak odbora SDS-a, koji je bio održan u oktobru 1991.

Hadžović je rekao da je taj sastanak, kojem je prisustvovao i Karadžić, rezultirao odlukom o formiranju zasebne skupštine srpskog stanovništva. Taj dokument je potpisao Milan Ninković, predsednik dobojskog SDS-a – što je za nesrpsko stanovništvo u Doboju, po Hadžovićevim rečima, zaista predstavljalo „senzaciju“.

„Tada su u Doboju počeli nemiri“, rekao je on sudijama.

„Srbi više nisu želeli da žive sa nama“, dodao je on.

Hadžović je potom ispričao kako je nakon rata samo osam procenata stanovništva bilo muslimansko, Hrvata je bilo dva do tri procenta, a Srba gotovo 90.

Hofman je Hadžovića pitao da li mu je poznato da je tokom 1991. i 1992. bilo predloga koji su se ticali razmene stanovništva.

„U to vreme su Srbi za ona mesta gde su bili većinsko stanovništvo tražili da se otcepe“, rekao je Hadžović – što je dovelo do onoga što je nazvao „proterivanjem“ muslimanskog i hrvatskog stanovništva.

Hadžović je sudijama kazao da su u Doboju kafići, barovi i automobili bili sistematski dizani u vazduh, te da je za muslimansko i hrvatsko stanovništvo, čiji su domovi provaljivani i pljačkani, bio uveden policijski čas.

„Odmah po dolasku SDS-a, Muslimani i Hrvati su bili otpušteni s posla“, rekao je Hadžović. „Ljudi su se spontano iseljavali, a počela su i hapšenja . . . [Moja porodica i ja] bili smo uhapšeni nakon granatiranja Doboja. Ja sam bio odveden u logor.“

Hadžović je sudijama ispričao kako je tokom 1992., zajedno sa još nekolicinom Hrvata i Muslimana iz susednih sela – u kojima su takođe većinu činili Hrvati i Muslimani – bio pritvoren u jednoj diskoteci. Pritvorenike su čuvali pripadnici srpske policije u maskirnim uniformama i crvenim beretkama – rekao je Hadžović, dodajući da se radilo o pripadnicima paravojnih formacija, premda nije znao koja je jedinica bila u pitanju.

Pripadnici paravojnih formacija su obilazili pritvorske logore, pokušavali da pronađu skriveni novac, nakit i zlato – kazao je Hadžović.

„Ukoliko bi išta pronašli, ta osoba bi bila puštena“, rekao je Hadžović. „Koliko je meni poznato, to se nikada nije desilo.“

Hofman je sudu pokazao snimak iz 1998. godine, koji prikazuje proces ekshumacije upravo na onoj lokaciji u Doboju gde su Hadžović i ostali zarobljenici navodno bili iskorišćeni kao živi štit.

Hadžović je sudu rekao da je prisustvovao toj ekshumaciji, pošto je on i pokazao vlastima gde su leševi sakriveni.

Hadžović je nakon toga braniocu Vejnu Džordašu (Wayne Jordash) govorio o lokalnim čuvarima u diskoteci, koje je u svojoj izjavi opisao kako zatvorenike biraju na temelju etničke pripadnosti.

„Ti čuvari bi se uveče obično napili, upali u prostorije i prebili nas“, rekao je on sudijama.

Jedan stražar je udario jednog Muslimana koji je bio doveden iz lokalne bolnice, nakon operacije i ugrađivanja pejsmejкера – rekao je Hadžović.

Džordaš je od Hadžovića zatražio da opiše incident sa „živim štitom“ – kada su srpske snage navodno naredile zarobljenicima da se postroje u pet vrsta sa po deset ljudi.

„Izveli su nas napolje, naterali nas da odemo u crkvu i prisilili nas da se svučemo“, kazao je Hadžović. „Postrojili smo se i [jedan srpski oficir] ubio je jednog iz grupe. Ispalio mu je metak u potiljak, kao primer drugima.“

Suđenje se nastavlja iduće sedmice.

Julia Hawes izveštava za IWPR iz Haga.

Focus: International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/srpske-snage-optuzene-za-upotrebu-zivog-stita>